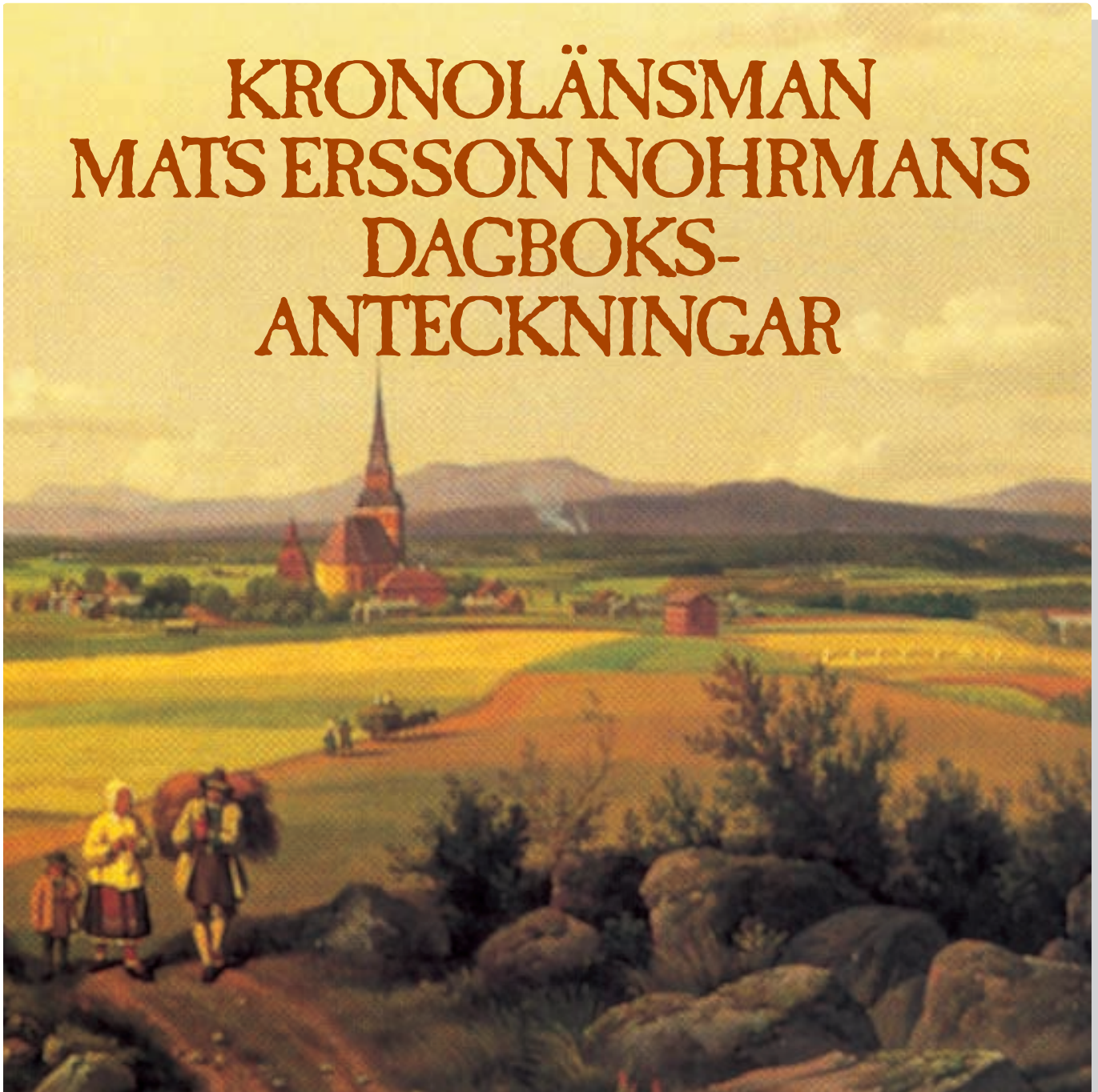

 Släktföreningen
Mats Ersson Nohrmans Ättingar

KRONOLÄNSMAN
MATS ERSSON NOHRMANS
DAGBOKS-
ANTECKNINGAR

Medlemsblad julen 2004

Släktföreningen Mats Ersson Nohrmans Ättingar

www.mesn.nu

mora@mesn.nu

Org.nr: 884402 - 1322

Postgiro: 27 38 31-8

Bankgiro: 5555-5932

Finskt bankkonto: 157230 - 353466

Styrelse:

Folke Hansjons, Rättvik, ordf

0248-10933, 0250-36137

Benedict Gestrin, Helsingfors, l.e vice ordf

Ola Hermansson, Mora, 2.a vice ordf

Mats Hermansson, Mora

Erik Klinge, Helsingfors

Margareta Nordin, Mora

Mikael Norlin, Mora

Kirsti Reitkari, Helsingfors

Jutta Aminoff, Esbo

Per Aronsson, adj kassör

Suppleanter:

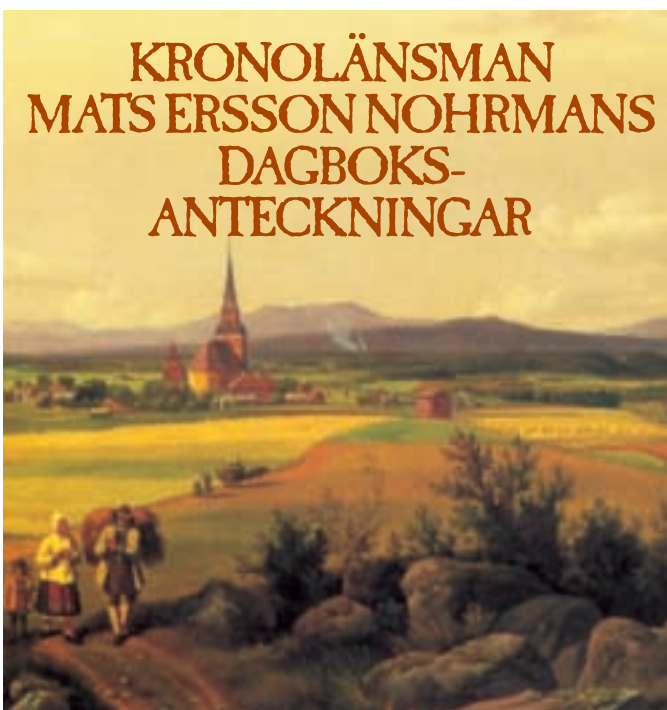
Anne-Marie Aronsson, Mora

Tryggve Gestrin, Helsingfors

Svea Katrin, Färnäs

Sigfrid Smestad-Stendahl, Lillehammer

Omslagsbilden

Bilden visar hur framsidan av omslaget till boken "Kronolänsman Mats Ersson Nohrmans dagboksanteckningar" kommer att se ut. Den fortsätter på omslagets baksida.

Oljemålningen "Utsikt av Mora från öster", som pryder bokens omslag, utfördes 1853 av Gustaf Wilhelm Palm. Den tillhör H. M. Konungen och fanns med på Zornmuseets utställning "Mora i konsten" i början av 1990-talet. I utställningskatalogen kan man läsa följande:

"Tidning för Fahlun Län och Stad kan den 3 maj 1855 omtala att H.M.Konungen (Oscar I) av Palm beställt två målningar med motiv från Mora och Älvdalen. Den tavla som Palm utförde med motiv från Mora är en utsikt med blickpunkt från Kristineberg. I förgrunden vandrar en Morafamilj längs vägen och bakom dem ligger åkrar framför den centralt placerade kyrkan med omkringliggande byggnader. Längst till vänster skymtar Utmelandshöjden. På Siljan syns inte de pittoreska kyrkbåtarna, här färdas i stället segelbåtar och ett ångfartyg, som tycks vara Prins August, som sedan slutet av 1830-talet trafikerade Siljan under flera decennier.

Målningen är gjord med stark verklighetsanknytning. Topografin liksom de enskilda husen är identifierbara och t. o. m. återgivningen av åkrarna stämmer överens med storskifteskartans (1841-1848) redovisning."

I sammanhanget kan det vara värt att notera att områden vid Kristineberg och Broå kern med nuvarande St Mikaelsskolan och Nya Kyrkogården samt Tingsnäs udde länge tillhört länsmansgården.

Ännu ett år...

”Snabbt jagar stormen våra år...”, skrev skalden. Och visst har han rätt. Snart skriver vi 2005 och ska titta tillbaka på 2004.

För styrelsens del har det framför allt inneburit försök att finna lösningar på den ekonomiska sidan av dagboksprojektet. Det börjar nu se ut som om vi varit lyckosamma med detta. Nu återstår framförallt arbetet med att slutföra framtagande av ett komplett manus. Marknadsföring av boken är en annan viktigt åtgärd. Med en del ansträngningar borde det vara möjligt att uppnå den försäljningsvolym, som är nödvändig för att föreningens ekonomi inte skall äventyras. Här finns plats för bra initiativ och det är därför som Ni finner en bilaga till detta medlemsblad. Genom den hoppas vi få in ett så stort antal förhandsbeställningar att vi kan ge tryckorder.

Det skulle glädja styrelsen om alla anstränger sig att få boken såld även utanför medlemskretsen. Vår för inte slå två flugor i en smäll – värva en ny medlem med hjälp av ett erbjudande om förhandsbeställning. Kopiera gärna beställningskupongen eller ring så skickar vi en eller flera med färgbild på boken!

I detta sammanhang tar vi oss friheten att påminna om att det är dags att skicka in medlemsavgiften för år 2005. Årsavgiften är oförändrat 150 svenska kronor, som kan sättas in på postgiro nr 27 38 31-8 eller bankgiro 5555-5932 i Nordea. För medlemmar i Finland gäller 15 och bankgiro 157230-353466 i Nordea. Bland dem som betalat sin årsavgift senast 30 januari kommer vi som vanligt att utlotta fina vinster.

När vi blickar framåt, har vi mer än utgivningen av föreningens första bok att se fram emot. Som Ni ser, kallar styrelsen till nytt släktemöte, denna gång i Mora. Den 19 juni 2005 återinvigs Mora kyrka efter den restaurering, som påbörjats under hösten. Det blir säkert en högtidlig och minnesvärd högmässa med medverkan av bl a biskop Clas-Bertil Ytterberg och Syndee Peters med kör. Styrelsen tycker att detta tillfälle borde vara av intresse för släktföreningens medlemmar och har därför valt lördagen den 18 juni som dag för släktemötet. Vi tror att dagen kan vara lämplig också av andra skäl, eftersom det bara är några få dagar fram till midsommar och midsommarfirandet i byarna runt Siljan har säkert börjat. Vi återkommer i nästa medlemsnummer med uppgifter både om släktemötet och om vad som för övrigt är av intresse dessa dagar i Mora med omnejd.

Det kan också bli aktuellt med ett andra släktemöte under året. Enligt ett beslut på senaste släktemötet i

Falun fick styrelsen i uppdrag att föreslå stadgeändringar, bl a stadgandet att ordinarie släktemöte skall ändras så att sådant möte inte nödvändigtvis skall äga rum vartannat år. För att en ev ändring skall vinna laga kraft, krävs enligt stadgarna beslut på två på varandra följande släktemöten varav det ena skall vara ett ordinarie möte. Vi återkommer om detta i kommande medlemsblad. Den som har tips och idéer för program vid ett extra släktemöte uppmanas härmed att ta kontakt med någon i styrelsen.

Huvudartikeln i detta nummer av medlemsbladet handlar om branden i Mora kyrka 1671 och den bomärkessamling, som utgör ett värdefullt minnesmärke över församlingens beundransvärda ansträngningar för att återställa kyrkan. Ursprungligen var det tänkt att artikeln skulle ingå i den kommande boken, men detta har av olika skäl ej kunnat bli möjligt. Bomärkessamlingen berörs av restaureringen och efterfrågan om information har varit påtaglig. Eftersom Mats Ersson Nohrman var starkt involverad i händelserna runt branden 1671 och den då följande reparationen har det ansetts lämpligt att i skrift skildra händelserna.

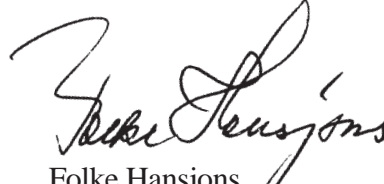
I en av medlemsbladets artiklar tar vi också upp frågan om Mats Ersson Nohrmans sista vilorum bl a mot bakgrunden av att styrelsen hos kyrkorådet framfört önskemål om att någon form av minnesmärke blir uppsatt i kyrkans stora korsgång, den plats där stoftet efter Mats Ersson Nohrman gravsattes på tredje söndagen i Advent 1698.

I våra försök att presentera medlemmar, som på ett eller annat sätt gjort sig förtjänta av uppmärksamhet har vi av Mora Tidning lånat en artikel om Margareta Djos och hennes berömvärda prestation att uppnå mästarvärdighet samtidigt som hon gör en stor kulturgärning. Vi gratulerar Margareta och väcker en liten tanke om att hon skulle kunna vara värd för ett släktemöte på sin arbetsplats på Skansen i Stockholm!

Vi tackar också Margaretha Segerstråle-Hult för ett påpassligt brev om de miniatyrer, som vi skrev om i förra nummer.

På tröskeln till det nya året 2005 tackar styrelsen för visat förtroende under det gångna året. Vi ser fram emot ett nytt spännande år och tillönskar alla medlemmar

GOD JUL OCH GOTT NYTT ÅR!

Folke Hansjóns
På styrelsens uppdrag

Det kom ett brev...

Kalmar 19 juli 2004.

Kära vänner!

I det senaste medlemsbladet läste jag att Charlotte skänkt små miniatyrer till släktföreningen.

Jag kan berätta lite´ kuriosa om dessa miniatyrer.

Sommaren 1932 tillbringade jag hos min faster Ulla Creutz på Malmgård. På något sätt (troligtvis genom sin bror Carl-Georg Segerstråle) fick hon dessa miniatyrer i akt och mening att låta måla av dem för sina bröders räkning. Min pappa Nils Segerstråle fick det ena paret som jag så småningom ärvde.

Det roliga med de här kopiorna är att det är faster Ulla som suttit modell för Fredrika Augusta. Kvinnoprofilen på den lilla miniatyren var nämligen (då) helt försvunnen och man tog för troligt

att hon kanske kunde ha liknat min faster. Konstnären hette Eric Wassberg och var med sin maka gäster på Malmgård. Som 15-åring följde jag med intresse hans arbete.

Mitt fotografi är suddigt men om Ni vill ha ett tydligare för ev. publicering tar jag gärna ett nytt med bättre ljus.

Med hjärtliga hälsningar
Margareta

Vi tackar Margareta Segerstråle-Hult i Kalmar för den lilla historien och för fotografierna.

I och med dessa fotografier har vi nu kunnat beskåda tre varianter av porträtt på Abraham Nohrström-Segerstråle (1765-1841) och hans hustru. Redan i vårt första medlemsblad inför släktmötet i Mora 1999 kunde vi visa det porträtt, som föreställer Abraham. Porträttet på hustrun Fredrika Augusta Törn,

tog vi inte med i artikeln, eftersom det var illa medfaret. De två porträtten upptäckte fotografen Mattias Uusikylä i samband med ett fotoupdrag på en herrgård i Kottkaniemi i Vichtis.

De små miniatyrerna, som släktföreningen fick av Charlotte Segerstråle, är verkligen intressanta och skulle naturligtvis ha presenterats redan i vårt förra medlemsblad.

Man kan ställa sig flera frågor:

I vilket sammanhang kom miniatyrerna till användning?

Finns det fler än de nu nämnda upplagor av porträtten?

Vilka porträtt är äldst, miniatyrerna eller tavlorna i Kottkaniemi?

Kan någon ge svar på frågorna?

Miniatyrer i frimärksstorlek.

Kyrkobranden våren 1671 i Mora

– ett ödesdigert minne

Våren 1671 rådde febril aktivitet i Mora. Man väntade på en ny kyrkoherde och avtackningen av den gamla hade börjat. Den nya kyrkoherden, Andreas Nohrmoreus, var inte vem som helst för moraborna. Han var en bygdens son och bror till den aktade kronolänsmannen Mats Ersson Nohrman.

Andreas Nohrmoreus hade tidigare gjort sig uppskattad som skolpräst inom församlingen och hade de senaste åren varit komminister i Falun. Han skulle nu efterträda Olof Skragge, som skulle flytta till Hedemora. Båda hade gjort sig kända som viktiga och för sin tid betydelsefulla personer. Andreas Nohrmoreus var en av de fem allra första moramän, som fick bedriva studier vid Uppsala universitet. Under ett av studieåren fick också hans yngre broder Mats, sedermera kronolänsmän, följa med till Uppsala, där han fungerade som informator. Det var också under studietiden i Uppsala, som Andreas Nohrmoreus kom att knyta värdefulla kontakter med bl a Magnus Gabriel de la Gardie, som ju blev en av rikets makthavare. Dessa kontakter ledde bl a till att Andreas kallades att ingå i trolldomskommisionen. Senare skulle det också visa sig att dessa kontakter skulle bli av värde, dels när kyrkan behövde ett nytt torn, dels när han insåg tiden vara inne att ifrågasätta häxprocesserna.

Skragge hade å sin sida varit stakt involverad i trolldomsprocesserna och skulle så småningom bli den som författade skrifter om trolldomsväsendet, skrifter som fick en stor internationell spridning och återopades i forsknings-sammanhang ända in i våra dagar.

Nu rådde alltså våren 1671 feststämning i bygden och Olof Skragge, den avgående kyrkoherden hade enligt uppgifter i Mats Ersson Nohrmans dagböcker redan ordnat ett stort avskedskalas för sina sockenbor. Skragge var enligt samma källa också föremål för avtackningar och hyllningar. Bl a hade kaptenskan på Sollerön inbjudit till ett stort gästabad till Skragges ära.

Nu blev det inte på långa vägar den fest som moraborna förväntat sig. Något förskräckligt hade nämligen inträffat, något som kastade all glädjeyra

över ända!

Om detta kan man läsa bl a i en skrivelse från församlingen till stiftets biskop. I denna skrivelse omtalas att det sent på kvällen den tredje maj utbröt ett våldsamt oväder med blix och donder. Inte bara människorna, som trodde att domedag var kommen, blev rejält uppskrämda av vädrets makter. Även kreaturen kände av naturens krafter med bölande och darrande. På flera ställen slog blixten ned och antände trätaken. Värst av allt var att blixten slog ner och antände kyrktornet. Det började brinna på södra sidan av tornet. Elden spred sig så snabbt, att kaplansdrängen, som hade skyndat upp i tornet för att med kyrkklockornas hjälp larma om att elden var lös, endast hann slå ett slag på storklockan, innan han måste rädda sig ned från tornet. Tornet och taket över både kyrka, vapenhus och sakristia brann ner på ett par timmar. Allra värst var att kyrksilvret och de fem kyrkklockorna, som på den tiden satt i kyrktornet, smälte ner av hettan. Skrivelsen till biskopen är undertecknad av den nye kyrkoherden Andreas Nohrmoreus och hans broder kronolänsmannen Mats Ersson Nohrman samt kyrkvårdarna och sexmännen.

Naturligtvis var själva branden det mest dramatiska, men man måste komma ihåg att många också drabbades av egna problem genom eldens härjande bland gårdarna. Moraborna visade dock handlingskraft och ett beundransvärt ansvar för gemensamma värden den närmaste tiden efter branden.. Deras förmåga att utöva demo-

krati och att hantera delegation av beslut i en svår situation var beundransvärd. Ännu idag, mer än tre hundra år senare, kan deras agerande tjäna som föredöme för politiker, som satts till ansvara för bygdens väl och ve.

Vad som utträttades i Mora under tiden närmast efter branden berättas det om i flera viktiga dokument. Först och främst är protokollen från kyrko- och sockenstämmor viktiga officiella dokument. Vid sidan av dessa ger kronolänsmannen Mats Ersson Nohrmans dagboksanteckningar upplysningar om hur en enskild person, visserligen en auktoritet, men ändå, kom att omfattas av katastrofen. Och en katastrof var det, inte bara med den tidens mått mätt utan även med vår tids värderingar.

De första noteringarna om branden hittar man i kronolänsmannens dagboksanteckningar, där han för den tredje maj skrivit:

”Reste wij åstad medh båtar efter H Anders.(Anm: Kyrkoherden Andreas Nohrmoreus, Mats Ersson Nohrmans broder.) Natten emillan 11 och 12 affbrändes vår skiöna Kyrkia aff ljungeld. Gud tröste oss fattigt folk”.

De närmast följande dagarnas dagboksnoteringar ger oss en aning om en synnerligen dramatisk tid i Moras historia..

”6. Kom H Anders medh hustru och barn om afton sent till Mohra strandh att ahntaga Pastoratet.

7.Höll M. Eloff Valetz praedikann (Anm: Avskedspredikan), och introducerade H Anders i sitt ställe

9. reste M Eloff här ifrån.”

De närmaste dagarna efter branden är anteckningarna i och för sig sparsamma, men hur skulle tiden räcka till för skrivgöromål. Här gällde det att kunna prioritera. Länsmanssysslorna skulle ju skötas och man var mitt uppe i vårsådden och alla åtgärder, som branden förorsakade måste ha varit mycket tidskrävande.

Däremot beskriver sockenstäm-moprotokollet viktiga skeenden redan den sjunde maj, samma dag som kyrkoherde Skragge hållit sin avskedspredikan. Bl a beslutade man att *"allt manfolk över 12 år skulle skänka bräder och slanor"* liksom att en *"beskedlig man skulle fara till Orsa och se hur taklaget på orsakerkan var konstruerat"*. Den ur demokratisk synvinkel mest talande punkten i protokollet är dock att alla uppmanades att gå hem och fundera samt göra sig beredda att uttala sin uppfattning om vad som skulle göras med kyrkans valv.

Redan den tolfte maj var det dags för en ny stämma och nu förstår man med vilken kraft moraborna tog sig an kyrkans sak. Det noteras att nya kyrkoherden gratulerade folket, som redan hunnit föra fram virke till kyrkan. Man utsåg sex män att vaka över vapenhuset så att inte något skulle hända med det nedsmälta godset efter klockorna och att ta reda på godset så fort det svalnat.

Den fjortonde maj höll så Andreas Nohrmoreus sin inträdespredikan. Man kan undra över hur förberedelserna för en sådan insats gestaltat sig i synnerhet som det också gällde att förbereda en stämma, som faktiskt hölls i sakristian, trots att den var skadad. Nu fick Finnes Lars från Kråkberg i uppdrag att resa till Falun och försöka finna en byggmästare, som kunde åta sig att leda restaureringsarbetena. Han fick också på delegation rätt att resa vidare, om han inte var lyckosam i Falun. Nog var det väl tur för moraborna att det på den tiden inte fanns några EU-direktiv om upphandling !

Finnes Lars var tydligen både snabb och framgångsrik. Från stämman efter högmässan den 28 maj kan man läsa att alla skulle gå hem och fundera ut hur ett kontrakt med byggmästaren skulle formuleras. Man bestämde även att kyrkväggarna skulle höjas med två alnar och att man skulle göra dubbla bjälklag. Man enades också om att 16 timmermän skulle biträda byggmästaren och att de skulle få en viss summa i

ersättning men att de skulle hålla sig med mat själva. Fjärdingsmännen fick också i uppdrag att spåra upp alla som kunde mura och några drängar, som kunde vara dem till hjälp. Mats Ersson Nohrman noterar i sin dagbok samma dag att en byggmästare vid namn Olof Nilsson anlönt och att man redan börjat bila syllar. I ett protokoll från nästföljande dag finns en notering om att kontrakt med byggmästaren skrivits, i vilket denne utfäste sig att för en summa av 400 kRd göra tak över både kyrkan, sakristian och vapenhuset.

Den 31 maj finns en intressant anteckning i dagböckerna om att våmhusklockan blivit uppsatt vid skolstugan. Andra anteckningar vittnar om att kronolänsmannen och nye kyrkoherden farit till Sollerön och fått löfte om att få låna en solleröklocka till Mora. Det är emellertid i protokoll också noterat att löftet ej efterkoms.

29 juni blev en stor dag för Mora. Nu delgavs morafolket det kungliga budet att man tilldelats medel för kyrkans återställande. Här anar man den nye kyrkoherdens kontakter från sina studieår i Uppsala. En av hans kontakter var som redan nämnts Magnus Gabriel de la Gardie, numera rikskanslern. Denna dag kunde man också konstatera att arbetena fortskred planerligt. Man beslöt att sex män skulle avsyna de arbeten, som var gjorda uppe på valvet. Ytterligare 48 män skulle arbeta med kalkarbeten.

Men det fanns också besvikelser. Den 30 juni, den första stora böndagen, rasade sparrarna från övre taket ned mitt under predikan och slog sönder. Med anledning av detta fick prästen predika två gånger på prästgården.

Resten av sommaren och långt in på hösten synes arbetena ha fortskridit utan större friktion. I Mats Ersson Nohrmans dagböcker kan man se att han kunde delta direkt i arbetena. Den 8 och 9 augusti har han skrivit att han arbetade på vindskivorna på södra sidan av östra gaveln och redan den 18 augusti antecknar han att byggmästaren fick lön för sitt arbete och att han reste åstad. Den 20 augusti började man lägga spån på sakristian och vapenhuset. Då tycks man ha andats ut för här kommer en överraskande notering i dagboken:

"Gingo wij Skall åht Siön emillan Haaren och Soolwijk ock fingo 2 biörnar."

Den 21 september var nedre kyrkta-

ket fullt spånat och den 17 oktober avslutades spånningen på övre taket.

Innan året var till ända kan man ana, att Mats Ersson Nohrman hade mycket att stå i .

Den 2 december uppsökte han landshövdingen, som var i något ärendet i Orsa. Dagen efter, den 3 december har han skrivit:

"Trädde jag i Echtenskap medh min K. Huströ Karin Larsdotter. Gudh Allsmechtig gifwe lycka och mycken Wälsignelse".

Det är väl närmast en gåta att kunna förstå att han de följande tre dagarna deltog i ting och den 7:e vinkade av tingsherrarna, som lämnade Noret i båtar. Först den 10 december ser det ut som om han efter ett ödesfyllt år kan tänka på sig själv, då han noterar:

"Kom Karin först till Nohr. Gudh gifwe lycka !"

Efter branden stod det brandskadade tornet otäckt och var så när Carl XI på kyndelsmässodagen 1673 deltog i en minnesvärd högmässa med Andreas Nohrmoreus som predikant. Kungens besök hade säkert blivit möjligt tack vare de kontakter kyrkoherden hade med de makthavande i Stockholm. Rikskanslern Magnus Gabriel de la Gardie, nu på höjden av makt och inflytande, skänkte en ljuskrona med 16 pipor till kyrkan. Kungen såg efter sitt besök till att moraborna tilldelades medel så att ett nytt kyrktorn kunde byggas. Redan den 28 mars låter kungen genom ett brev från riksskattmästaren hälsa, att man *"om Mora kyrkotorn redo all möjlig anstalt gjort"*.

*"GUDI TILL ÅRA HAFVER
KONUNG CARL XI ÅR 1673
LÅTIT BYGGA DETTA TORN"*

Tornbygget påbörjades den 16 april 1674 och avslutades den 3 oktober. Klockorna var omgjutna redan 1672 med långa inskrifter och uppsatta i en ny klockstapel. Om tornbygget och omgjutningen av klockorna samt uppförandet av en klockstapel finns mycket intressant att berätta. Den som är intresserad kan i 1925 års julbok för Västerås stift läsa både om dessa byggföretag och om kyrkoherden Andreas Nohrmoreus insatser till fromma för moraborna men också om hans kraftfulla agerande mot häxprocesserna långt före Urban Hjärne.

Låt oss här i stället ta ett jättekliv framåt i tiden fram till 1935, då kyrkobranden 1671 fick ny aktualitet på grund av en omfattande restaurering av kyrkan.

Så såg det ut vid restaureringen av Mora kyrka 1935. Foto: Sam Lawson.

Då man rev ned det gamla taket från 1671, gjorde ett par morakarlar en stor kulturinsats. Den ene var byggnadssnickaren Karl Lundqvist (1889-1975) från Färnäs. Hans dotter Anna, gift Bohm har berättat hur hennes far på kvällarna stannade på arbetsplatsen och sågade ut från alla bräder stycken med de bomärken som fanns och som avslöjade vilka gårdar som skänkt virke till taket efter branden 1671.

"Byggnadssnickaren Karl Lundqvist, här i sällskap med Erik Gustavsson från Färnäs, som senare råkade falla ner från en ställning och skada sig så att han tvingades sluta som byggnadsarbetare. Det blev i stället en karriär som operakör i fortsättningen." Fotograf var Sam Lawson.

Den andre var Erik Romson (1860-1937) från Östnor, som intresserat sig för kyrkans historia. I boken "Grudbo på Sollerön" har Mats Rehnberg gett följande omdöme:

"Bomärken från Mora kyrkas takstolar inventerades och antecknades omsorgsfullt av Erik Romson, Östnor och bildade en viktig del i hans med vetenskaplig exakthet utförda samling av bomärken från Siljanssockarna, främst i Mora."

Byggnadssnickaren Hansjons Johannes Nilsson (1903-1978) i Färnäs, som var ättling efter Mats Ersson Nohrman hade nära kontakter med Karl Lundqvist. Han hade länge vetat om bomärkessamlingen, som förvarades i kyrkan. Han hade också av sin kusin Elsa Hållams-Thorell, som var anställd vid Nordiska Museet, fått en kopia på

Erik Romsons inventering. I samtal med församlingsbyggmästaren Per Holin var man överens om att bomärkessamlingen borde tas fram och visas för kommande släkten. Ett förslag om åtgärder tilltalade kyrkorådet och den 23 april 1975 beslutades att det under förutsättning av riksantikvariens godkännande skulle uppsättas en tavla med alla bomärken i västra vapenhuset under tornet. Uppdraget att utföra arbetet uppdrogs åt Hansjons Johannes Nilsson.

Efter inventering av bomärkena och jämförelse med Romsons förteckning kunde man konstatera att ett antal märken saknades och det sämsta var att Mats Ersson Nohrmans bräde var bland dessa. Efter rapport till kyrkorådet beslutade rådet att efterlysa de saknade märkena i ortspressen med en vädjan om att den, som tagit hand om märken eller den, som visste något om dem, skulle ta kontakt med kyrkan. Så föll det sig att Hansjons Maria Karsson, född Nilsson, som under några år hade arbetat som trädgårdskulla på kyrkogårdarna, satt inne med viktig information. Hon kunde berätta att hon, då hon en gång tillsammans med de andra trädgårdskullorna var sysselsatt med städning av kyrkan, träffat en herre som visade upp en brädbit med texten "MES, länsman, 1671". På hans fråga om någon visste vem Mats Ersson Nohrman var och vad han hade utträttat i gången tid, så kunde hon tala om att hon mycket väl visste detta, eftersom hon var ättling till Mats Ersson Nohrman. Informationen vidarebefordrades till kyrkoherde Sven Åkerheden,

Kyrkvaktmästaren Mats Häger vid framtagning av bomärkessamlingen den 24 mars 1975." Christer Larsson fotograferade.)

*Hansjons Johannes Nilsson informerar komminister Thomas Wallmark, som intresserat följt arbetet med tavlorna och gläds över att se bomärkena återvända till kyrkan.
Christer Larsson var med som fotograf.*

som trodde sig kunna finna en lösning.

Den 8 oktober 1975 uppsattes bomärkessamlingen i vapenhuset, men Mats Ersson Nohrmans bräde saknades. Plats reserverades dock för brädet på central plats och frågan om det förkomna märket var ständigt aktuell. Och se...!

Den 5 mars 1975 har Johannes Nilsson i sin dagbok antecknat, att den dagen var en av hans livs allra bästa. Åkerheden hade nämligen ringt och meddelat, att han på morgonen vid ankomsten till pastorexpeditionen funnit ett föremål inlindat i en gammal tidning och att det vid närmare betraktande befanns vara brädbiten med Mats Ersson Nohrmans namn.

Mats Ersson Nohrmans minne bevaras med hans namn ingjutet både på en av kyrkklockorna i klockstapeln och på en av klockorna i Våmhus kyrka. Han är också den ende lekmannen, som fått sitt sista vilorum inne i kyrkan, nämligen i stora korsgången. Låt oss hoppas på att en liten minnesplatta kommer att utvisa var Mats Ersson Nohrman fick sin sista viloplats tredje söndagen i advent 1698. Brodern och kyrkoherden Andreas Nohrmoreus har f ö också fått sin sista viloplats i kyrkans kor.

Dagens morabor kan med stolthet studera alla de bomärken som vittna om en sorglig dag i Mora våren 1671, ty de vittna både om förfädernas förmåga att bemästra svårigheter och om deras inneboende trosvisshet och vilja att bevara och akta sin helgedom. Må minnet av deras insatser också bidra till att kunskaperna om Moras 1600-talshistoria förtydligas för dagens unga generationer och bevaras för framtiden.

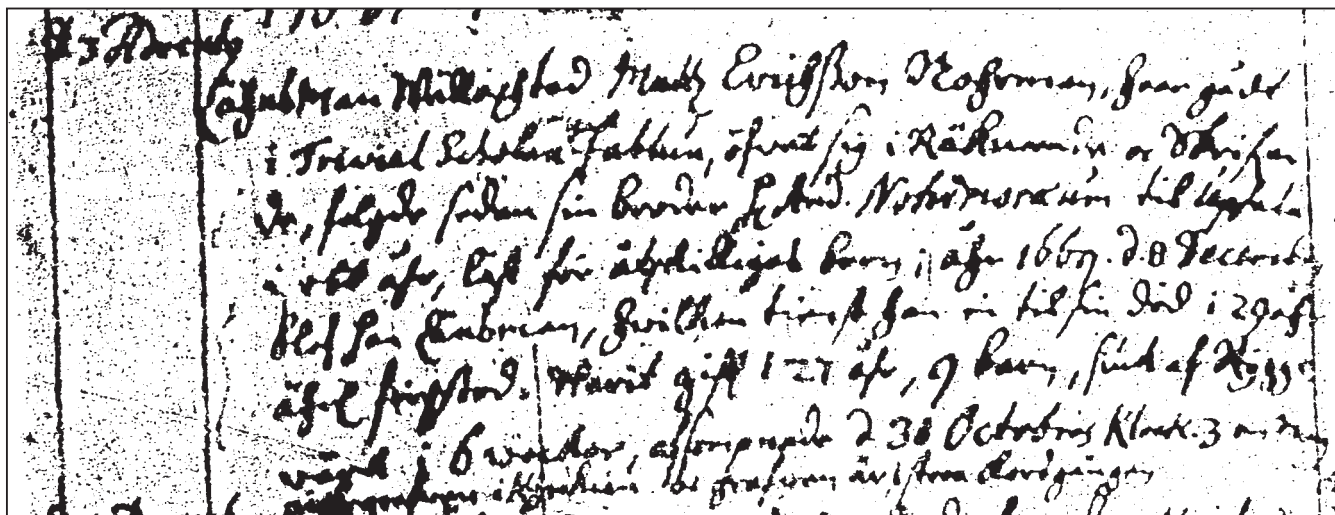
Folke Hansjons

**Soli Deo Gloria!
Gud Allena Tillhör Äran!**

Mats Ersson Nohrmans sista vilorum

Kyrkboken berättar . . .

3:e Advent:

Länsman, Högaktade Mats Eriksson Nohrman, som gått i trivialskola i Falun, övat sig i räknande och skrivande, följde sedan sin broder Hr And. Nohrmoreum till Uppsala i ett år, läst för åtskilligas barn, år 1669 den 8 december blev han länsman, viken tjänst han intill sin död ärligen förestod, varit gift 27 år, 9 barn, sjuk av ryggvärk 6 veckor, avsmnade den 30 oktober klockan 3 om morgonen, 60 år, 4 månader och 3 dagar gammal. Är begravnen i kyrkan, graven är i stora korsgången.

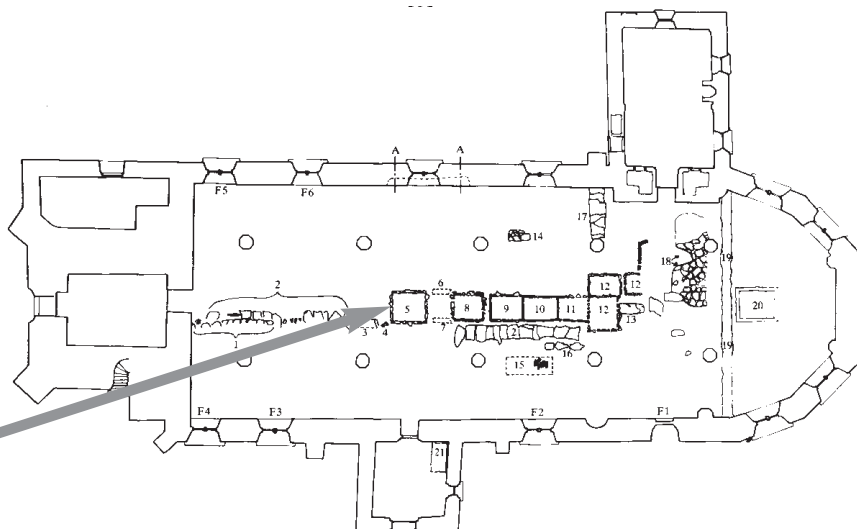
• Den viktigaste och mest ursprungliga uppgiften om var Mats Ersson Nohrman fått sitt sista vilorum hittar man i Moras dödbok.

Även om man på grund av skrivstilen kan hysa en liten misstanke om att uppgiften om gravplats i dödboken kan ha tillkommit i efterhand, så torde det via andra källor och muntlig tradition vara säkerställt att Mats Ersson Nohrmans grav var belägen i stora korsgång-

en. I Arosenius bok "Beskrivning öfver provinsen Dalarne" 1866 kan man läsa följande:

"Åtskilliga grafhällar med inskriptioner äro nedladda i kyrkans golf... Mellersta grafstenen farmför altaret nedanför upphöjningen betecknar prosten A. Nohrmorei och hans fru Sara Teresi hvilorum... Grafhällen i stora korsgången gömmer stoftet af Mats Eriksson Nohrman..."

• Vi är många morabor, som också minns den gravhäll, som fanns i stora korsgången fram till 1964. Den var mycket nött och texten var oläslig. När man då restaurerade kyrkan och försåg mittgången med sandstensgolv tog man bort en del gravhällar och flyttade resterna bl a till koret. Andreas Nohrmorei gravhäll, som var i läsbart skick återfinns i dag i kyrkans kor.

I uppmätningar från 1952 och 1964 av församlingsbyggmästaren Per Holin, återgivna bl a i Moraboken del I, är en grav (Anm: nr 5.) noterad just i stora korsgången. Med största sannolikhet torde det vara Mats Ersson Nohrmans grav.

Frid över hans minne!

Margareta Djoos belönad med mästarbrev

Mästarbrev.

Den 3 november blev Margareta Djoos den femte kvinnan i Sverige som tog emot Mästarbrev vid en högtid i Blå hallen i Stockholms Stadshus. Mästarbrevet bestod av ett bårtäcke till Mora kyrka. Här ses hon i arbetet med bårtäcket. (Ur Mora Tidning 04.11.09.)

För fyra år sedan belönades dräktsömerskan Margareta Djoos från Mora med ett gesällbrev. Hon är den femte kvinnan i Sverige som tilldelats ett mästarbrev. Margareta Djoos fick ta emot mästarbrevet vid Svenska hantverksrådets högtid i Stockholms Stadshus i Blå Hallen.

Till mästarbrevet har jag gjort ett bårtäcke i fyra delar som hänger på Andreasgården i Mora. Det överlämnades till församlingen vid pingst i år. Vid utdelningen fanns två medlemmar från Mora församling med i Stockholms Stadshus.

För att få mästarbrev ska en ide presenteras för Svensk hemslöjds riksförbund, SHR. Margareta Djoos frågade Moras kyrkoherde, Gunnar Kärr-

bom, om det fanns intresse att få ta emot ett bårtäcke. Svaret blev positivt.

Margareta tog fram skiss och bilder för granskning av en nämnd hos SHR. Resultatet blev att hon skulle göra bårtäcket i fyra delar.

Arbetet beräknades till 426 timmar och tusen meter tråd förväntades gå åt.

Den 13 december förra året påbörjade Margareta sitt mästararbete med Ulla Berglund Brasch och Marie-Louise Franzén som kontrollanter.

Den 15 april i år var arbetet slutfört på precis 426 timmar. Däremot hade Margareta använt tio meter tråd mindre än beräknat.

Det berodde på att jag handsyde fällen istället för att ta till maskin till

den första delen av täcket.

Den första delen är rödfärgad med en storlek på 2,25 meter gånger 3,6 meter. På den andra delen 2,15 gånger 0,8 meter har Margareta gjort 36 olika bandmönster efter tradition från folkdräktens väskband och förkläde. De övriga delarna är två långa band, ett manligt och ett kvinnligt, på vardera 2,3 gånger 0,08 meter.

Det kvinnliga har hålsöm och nuggor efter förebild från folkdräktens halskläde medan det manliga har dalsöm i guldröd färg.

Margareta ser sitt arbete som ett bevarande av den dräkttradition som finns i Mora.

Hans Olander

MESN julen 2004

KALLELSE

*Släktföreningen
Mats Ersson Nehrman's Ättingar*

kallas härmed till
släktmöte i Mora
lördagen den 18 juni 2005

Ärenden enligt stadgarna.

Uppgift om lokal och klockslag
meddelas i kommande medlemsblad
samt på föreningens hemsida
www.mesn.nu

Styrelsen

KUTSU

*Mats Ersson Nehrmanin
Fälkeläiset*

kutsutaan täten sukkokoukseen
joka pidetään lauantaina 18.6.2005
Morassa, Ruotsin Taalainmaalla

Esityslista sääntöjen mukaan
Tietoja paikasta ja ajasta
annetaan ilmoittautuneille kirjallisesti
sekä yhdistyksen kotisivuilla
www.mesn.nu

Johtokunta

Gör som Mats Erssons Nohrmans Ättingar!

Välkomna att tanka och äta!

 AB Vårdshuset
Mora Klockan
Restauranger Livsmedel Biltillbehör Bensin o Diesel
Riksväg 70 / Fåsåsvägen Tel: 362 70

